

Th c m c v n i dung: thanhlam1910_2006@yahoo.com

PHÁT X T NG VÀ NG D NG

M cl c:

Ph n I: C S LÍ THUY T HI N T NG PHÁT X T NG

I. Hi n t ng phát x t ng II. Tính toán dòng phát x t ng III.Th c nghi m Ph n II: HI N TH PHÁT X TR NG I. Gi i thi u chung II. C u trúc FED và c ch hi n th III. C c phát IV. Quá trình ch t o panel V. Nguyên lí c b n c a FED VI. ctr ng c a FED và ng d ng Ph n III: NG PHÁT TIA X DÙNG NG NANOCACBON PHÁT X TR NG TRONG THI T B XRD/XRF NGHIÊN C U V TRI. Gi i thi u v ng nanocacbn và ng d ng II. Gi i thi u d án phòng thí nghi m sao h a III. Quá trình nghiên c u, phát tri n Chemin IV. ng phát tia X phát x tr ng mini V. K tlu n Ph n IV: KÍNH HI N VI STM I. Nguyên lí c a STM II. C ut oc a STM III. Các ch ho t ng IV. ng d ng c a STM V. M ts lo i máy STM

GVHD: PGS.TS Lê V n Hi u

HVTH: Nguy n Thanh Lâm

Ph n I: C S LÍ THUY T HI N T NG PHÁT X T NG

thu c dòng phát x i n t phát ra t b m t kim lo i, chúng ta có th d ùng nh ng ph ng pháp sau:

- Ho c là cung c p n ng l ng thích h p cho electron nó có ng n ng v t qua hàng rào th và thoát ra bên ngoài.
- Ho c là tác ng m t i n tr ng lên b m t kim lo i làm hàng rào th m ng i và gi m d n theo kho ng cách t b m t kim lo i.

Ph ng pháp th hai này là ý t ng c b n c a gi i th ng Nobel v t lí n m 1986 v kính hi n vi hi u ng xuyên h m quét (STM) c trao cho Gerd Binnig và Heinrich Rohrer phòng thí nghi m IBM (Zurich). Khi tác ng i n tr ng lên b m t kim lo i, nh ng v n mà chúng ta quan tâm là: C ng i n tr ng ph i b ng bao nhiêu b t u có dòng phát x ? M i quan h gi a m t dòng phát x và c ng i n tr ng là gì? T ng ng v i nh ng câu h i này, chúng ta có nh ng m c sau:

I. HI N T NG PHÁT X T NG II. TÍNH TOÁN DÒNG PHÁT X T NG III. TH C NGHI M

I.HI N T NG PHÁT X T NG:

- 1. . nh ngh a: Theo t i n bách kho a Xô Vi t, phát x t ng là hi n t ng phát x electron c a các v t d n r n ho c l ng d i nh h ng c a i n tr ng c ng cao (kho ng 10^7 V/cm).
- 2. Các m c l ch s quan tr ng:
  - Phát x t ng c khám phá vào n m 1897 b i R.Wood (USA).
  - N m 1929, R.Millikan và C.Lauritsen ã thi t l p m i quan h tuy n tính gi a logarit c a m t dòng phát x t ng j v i ngh ch o c a i n tr ng: 1/E.
  - C ng trong kho ng 1928-1929, R.Fowler và L.Nordheim ã a ra gi i thích lí thuy t v hi n t ng qua hi u ng xuyên h m.

II.TÍNH TOẦN DÒNG PHẨT X T NG:

1. Quan i m c i n:Liên k t kim lo i là liên k t y u. Vì v y, các electron có th t do di chuy n trong to àn b kim lo i. Gi s ta t m t phân b i n tích d ng g n b m t kim lo i nh hình bên d i, các electron s ch y v phía phân b i n tích d ng này. B ng tr c giác, chúng ta s th y r ng, n u t ng c ng i n tr ng l n n m t m c nào ó thì s làm các electron b t ra kh i b m t kim lo i. Tuy nhiên, không ph i i n tr ng cung c p n ng l ng cho electron nó b t ra kh i b m t kim lo i. i n tr ng ây ch có tác d ng làm m ng và h th p hàng rào th n ng tác ng lên electron, làm t ng xác su t xuyên h m c a electron.

t p trung vào phân tích hi n t ng phát x t ng, không xét n phát x nhi t, chúng ta hãy xét kim lo i 0 K.

Khi không có i n tr ng ngoài, các electron ch có th chi m các m c n ng l ng ngay ho c d i m c Fermi ε.

b t ra kh i b m t kim lo i, nó ph i v t qua hàng rào th ch nh t r ng vô h n có cao $W_0 - \varepsilon$, ây W_0 là n ng l ng m c chân không, hi u $W_0 - \varepsilon = \phi_0$ chính là công thoát c a kim lo i. V n t ra ây là, chúng ta c n ph i tác ng i n tr ng c ng b ng bao nhiêu lên b m t kim lo i a electron t m c Fermi v t qua hàng rào th này.

Theo lí thuy t Schottky, gi m hàng rào th khi có i n tr ng ngoài là:

$$\Delta W = e\sqrt{eE}$$

ây $\Delta W = \phi_0$, thì c ng i n tr ng c n t vào là: $E_{th} = \frac{\phi_0^2}{e^3}$ i v i Wonfram:

$$\phi_0 = 4,54 eV$$
  $E_{th} = 10^8 V / cm$

Trong th c t , phát x t ng ã x y ra r t m nh trên b m t kim lo i Wonfram v i c ng i n tr ng vào kho ng $5.10^6 \div 5.10^7$ V/cm.

2. Quan i ml ng t :

Nh trên chúng ta ã thy, quan i m c i n v hi n t ng phát x t ng d n n nh ng k t qu không phù h p v i th c nghi m. H n n a, b i vì electron là m t i t ng l ng t nên chúng ta ph i gi i thích hi n t ng này c ng nh tính toán dòng phát x d a trên quan i ml ng t. Công vi c này c R.Fowler và L.Nordheim th c hi n vào n m 1928-1929 trong bài báo mang tên "Electron Emission In Intense Electric Fields". C ng gi ng nh cách ti p c n chung i v i nhi u bài toán c h c l ng t , u tiên các ông c ng mô hình hóa th mà electron ph i ch u trong và trên b m t kim lo i. Sau ó, gi i ph ng trình Schrodinger v i ã bi t và tìm hàm sóng c a electron các vùng không gian tr c và sau hàng th rào, r i cu i cùng tính h s truy n qua D. Cách ti p c n này cho k t qu chính xác nh ng công c toán h c các ông s d ng r t ph c t p. Chúng ta s ch n m t cách nginh nnh ngvn chok tou gnt ngt. ti p c n khác

Khi có i n tr ng c ng E tác ng lên b m t kim lo i, hàng rào th s có d ng:

M t khác, chúng ta ã bi t h s xuyên rào c a electron qua hàng rào th hình ch nh t v i cao W và r ng Δx_i là:

Nên chúng ta s chia rào th thành các y ut nh hình ch nh t, tính h s xuyên rào $D_i(W_x)$ c a m i y u t ó. H s xuyên rào c a toàn b hàng rào $D(W_x)$ là tích c a các h s xuyên rào thành ph n.

Wo

x

 $\mathbf{X}_1$

$$D = D_1 \cdot D_2 \cdot D_3 \cdot \dots \cdot D_n$$

W.

$$D(W_{x}) = C_{1}e^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m(W-W_{x})}\Delta x_{1}} C_{2}e^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m(W-W_{x})}\Delta x_{2}} C_{3}e^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m(W-W_{x})}\Delta x_{3}} \dots C_{n}e^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m(W-W_{x})}\Delta x_{n}}$$

0

← dx

$$D(W_x) = Ce^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m}\sum_{i=1}^{\infty}\sqrt{(w-w_x)\Delta x_i}}$$
$$D(W_x) = Ce^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m}\lim_{\Delta x_i \to 0}\sum_{i=1}^{\infty}\sqrt{(w-w_x)\Delta x_i}}$$

$$D(W_x) = Ce^{-\frac{4\pi}{h}\sqrt{2m}\int_0^{x_1}\sqrt{(W-W_x)}dx}$$

$$D(W_x) = C e^{-\frac{8\pi}{3eh}\sqrt{2m}\frac{(W_0 - W_x)^{3/2}}{E}}$$

M t dòng phát x t ng có th c tính b ng công th c sau:

$$j = e \int_{0}^{\infty} D(W_x) dN(W_x)$$

Vì tr ng thái c a electron trong kim lo i thõa mãn lí thuy t Sommerfield nên s i n t p lên trên m t n v di n tích b m t t bên trong v t th ra v i n ng l ng $W \div W + dW$ trong m t giây có th vi t là:

$$dN(W_x) = \frac{4\pi mkT}{h^3} \ln\left(1 + e^{\frac{\varepsilon - W_x}{kT}}\right) dW_x$$

Chú ý n gi i h n $T \rightarrow 0K$ và $W_x < \varepsilon$, ta tính c:

$$j = \frac{e^2 \varepsilon^{1/2}}{2\pi h W_0 \phi_0^{1/2}} E^2 e^{-\frac{8\pi (2m)^{1/2} \phi_0^{3/2}}{3h} E}$$

N u chú ý n nh h ng c a l c nh i n thì:

$$j = \frac{e^2}{8\pi m_0 \phi_0} E^2 e^{-\frac{8\pi (2m)^{1/2} \phi_0^{3/2}}{3h} \theta(y)}$$

 $\theta(y)$ là hàm Nordheim; $y = e\sqrt{eE}\phi_0$

Nunhit lnthì ng thinh n c phát x lnh và phát x nhit int:

$$j = A_2 (T + \beta E)^2 e^{-\frac{b_2}{T + \beta E}}$$

 A_2 , β , b_2 là các h ng s c tr ng cho m i kim lo i. III. TH C NGHI M:

Chúng ta hãy xét m t thí nghi m ch ng minh m t cách thuy t ph c r ng electron th c s xuyên h m ch không ph i nh y qua hàng rào th .

1. B trí thí nghi m:

T t c là m t h th ng hình tr . Anode A có th hi u cao, gây nên dòng phát x t ng i. Cathode c là m t dây d n kim lo i W. B n h ng K là m t hình tr b ng ng, hi u th V_K trên nó có th bi n i t ng ng v i th cathode v ng c tr ng phân b . Công thoát c a ng là $\phi_k = 5.5 eV$.

2. K t qu :

3. Nh n xét:

T i $V_k=5.5$ eV, dòng phát x t ng có s thay i m nh. Trên giá tr ó, dòng phát x t ng h u nh không i. i u ó có ngh a là nh ng electron có n ng l ng l n h n ϕ_k không tham gia vào phát x t ng, t c là i n t thoát ra kh i cathode c không ph i do v t qua hàng rào mà "lu n" qua nó.

TÀI LI U THAM KH O:

[1]Lê V n Hi u, V t lí i n t , NXB HQG Tp. H Chí Minh, 2004.

[2]R. H. Fowler, L. Nordheim, Electron emission in intense electric fields, The Royal Society, 1928.

[3]T i n bách khoa Xô Vi t tr c tuy n, <u>http://bse.sci-lib.com/article112826.html</u>
 [4] , <u>http://teachmen.ru/work/lectureTu/</u>

[5] Electrisation par influence, http://www.ostralo.net/3_animations/swf/electrisation_influence_boule.swf

TR NG I H C QU C GIA TPHCM TR NG I H C KHOA H C T NHIÊN TPHCM KHOA V T LÝ

Ph n II: HI N TH PHÁT X TR NG

GVHD: PGS.TS Lê V n Hi u HVTH: Nguy n Quang Kh i

H Chí Minh, tháng 05 n m 2010

I. Gi i thi u chung:

Hi n th là công ngh chìa khóa c a th i i thông tin ang ho t ng nh giao di n cu i cùng gi a ng i cung c p thông tin nh máy tính, internet hay các tr m phát thanh và các h th ng nhìn b ng m t c a con ng i. N u ta nhìn vào c a hàng i n t ngày nay, có th là các máy thu hình d a trên CRT (èn tia âm c c) và monitor c a máy tính thông th ng. The hai, ta có l s the y vô c hi n th c trong i n tho i di ng, s LCD nh ngh và các d ng c khác. Tuy nhiên, ta c ng s th y các màn hình v i ng chéortlnc 100 cm ho c h n c g i là panen hi n th plasma (Plasma Display Panel – PDP). V i PDP. c m v Tivi treo t ng ã tr thành hi n th c. Các nhà phân tích ang tiên oán s phát tri n n kinh ng c i v i PDP trong m t s n m t i. Các công ngh hi n th panen khác nh hi n th phát x tr ng (Field Emission Display – FED) và hi n th phát x quang i n (electro Luminescence – EL) c tìm th y h n h n trên th tr ng nh trong công nghi p ô ngày nay có th tô và y h c.

Chúng ta s t p trung nghiên c u vào FED v i vai trò nh mô hình cho công ngh hi n th phát x ph ng, m i. Nguyên t c hi n th d a trên m ng ma tr n c a ch c a y u t nh và ng c v i LCD, phôtpho b kích thích b ng i n t (FED).

M t màn hình phát x tr ng (FED) có m t c u trúc ngi nvàm tcu trúc phát quang cao. Lo i màn hình này không c n ánh sáng cung c p. b l c màu, kính phân c c ho c các màng m ng quang h c khác mà nh ng th này thì c n trong m t màn hình tinh th l ng (LCD). Do ó c u trúc c a m t n gi n h n m t LCD. Thêm vào ó, các FED có th i gian áp ng FED thì ng n h n, m t góc nhìn r ng h n và vùng nhi t làm vi c r ng h n các LCD. Chúng có th hin th nh t nh và nh ng, nhi t xung quang nóng và 1 nh, m c ích s d ng cá nhân ho c công c ng. C u trúc c a m t FED t ng t nh m t màn hình ng tia catôt (CRT). C FED và CRT us d ng phosphor t o sáng và ph thu c vào m t chân không duy trì th i gian s ng c a ng c a FED liên quan electron phát x . C ch ho t n electron phát x kích thích phosphor và t o s phát sáng. Phát x x tr ng s d ng tr ng m t i n tr ng cao h n trong phát x nhi t gi i phóng electron vào chân không.

II. C u trúc FED và c ch hi n th :

Figure 8.5 Vertical structure of gated conic emitter in a FED.

Figure 8.6 Horizontal gated emitter in a FED.

M t panel FED bao g m m ng phát x tr ng (field emission array-FEA) và m t t m phosphor. T m FEA là m t c u trúc t o ra s phát x tr ng. Ngoài ra, phát x qua c c c ng là th ng c n thi t i u bi n các electron phát x ra. Vi c thêm i n c c th ba (c c c ng) gi a catot v à anot t o ra s phát x qua c ng. C c phát nh c a catot. C ng th ng g n v i c c phát с t i u khi n electron phát x . Dòng phát x này c gi i phóng t h n anot c c phát và là m t hàm c a i n th gi a c ng và catot. i n th gi a anot và c ng i u ch nh biên dòng phát x ch y n c ng và anot. M t c u trúc mà cg i là cu trúc d c. Hình 8.5 ch ra cu trong óc ng c t trên catot trúc d c c a m t c c phát hình nón trong FED. Trong c u hình này, r là bán

kính c a c c phát (kho ng vài tr m A^0), d là ng kính c a c ng m kho ng vài kho c vài ch c µm, x là cao t nh nh n n c nh trên c a c c c ng (ít h n 1 μ m), S_{ag} là kho ng cách gi a anot và c ng kho ng vài ch c μ m n vài mm, V_{ge} là i n th gi a c ng và c c phát, V_{ag} là i n th anôt và c ng. Chú ý i n tr ng $F=f(r,d,h,s,V_{ge})$ và m t dòng phát x J=f(F). Trong hình 8.5, c phát ra t c c phát và kích thích 3 phosphor màu electron , xanh lá, xanh d ng (RGB) theo chi u d c. Phosphor cs d ng trong linh ki n phát x tr ng là ki u electron kích thích. Tuy nhiên, c ng và catot có th c s p c th hi n trong hình 8.6. c ng x p theo c u hình ngang с tt i cùng cao nh catot. Vì electron c phát ra t c c phát ph i bay qua c ng m t n anot, c ng c n nh n dòng nhi u h n anot. Mô hình th c nghi m ch và ti n rar ng anot c a c u trúc d c thu nh n nhi u dòng h n c u trúc ngang d i cùng m t i u ki n ho t ng. ólàmtnh cim iviphát x c ng ngang m c dù ki u phát x c ng này có m t c u trúc và các b c ch t o n gi n.

III. C c phát:

C c phát có vai trò quan tr ng trong các FED. C u trúc c c phát tr ng có d ng nón, hình nêm (ch V), hình ng. Vùng phát x c a m t c c phát hình nón là nh c a hình nón, trong khi các c u trúc khác là các c nh. Nhi u c c phát bao g m c c phát Spindt, c c phát ng nanocacbon (cacbon nanotube-CNT) và c c phát d n b m t (surface conduction -SCE). C c phát Spindt là m t hình nón trong khi c c phát CNT có d ng là ng nanocacbon ng kính nm. C c phát SCE s d ng lo i v t li u g i l à PdO (palladium oxide) v i m t c u trúc khe c nm sinh ra electron phát x m t. B ng 1 so sánh các lo i c c phát. S phát x tr ng c a các d ng c c phát này c n 1 chân không cao kho ng 10^{-7} torr. in the hot ng t vài ch c n vài tr m Vôn. Vì the in i u khi n m ch tích h p (ICs) là m c h n, ho t th ho t ng cao ngti ch t o m ch tích h p là cao h n. Do ó, in the cao còn cho they hao phí hao phí ch tom ch i u khi n i v i c c phát Spindt v à c c phát SCE là th ph n b i vì chúng ho t ng t i i n th th p. Quá trình ch y u c a vi c ch t o c c phát Spindt có d ng hình nón, c c phát SCE có d ng khe nano, c c phát CNT có d ng ng nanocacbon. Khó kh n ch y u c a vi c ch t o c c phát Spindt là c n m t di n tích bay h i; c a c c phát CNT là ch t o ng nanocacbon và c a c c phát SCE là dòng lái (dòng i u khi n) c ng cao. Dòng lái c ng cao c a SCE là vì c u trúc c ng ngang c a nó. C u trúc c ng t o ra khe c p nano gi a catot v à c ng. M c dù thu n ngang này c giúp ra m t khe c m nano i v i c u trúc c ng ngang, các electron ti n phát ra c a SCE bay qua c ng và k t qu là c n m t dòng lái c ng cao. Dòng cáp vào anot do ó gi m, k t qu là m t hi u su t dòng th p c a hi u d ng SCE. So sánh v i SCE, Spindt và CNT s d ng m t c u trúc c ng d c có s iv icùng m thi u in th ho t ng. Thêm vào tiêu th n ng l ng th p ó. cao c c phát c ng nh h ng n dòng lái c ng, i v i c u trúc c ng cao c c phát th p thì dòng lái c ng cao. Tuy nhiên, c c phát Spindt d c khi ng nhát iv im t din tích bay h il n. có khó kh n là s không i v i cao c c phát là m t thách th c i v i vi c ch t o và CNT. cao này th ng th p. Do ó, c c phát CNT th ng có dòng lái c ng cao h n c a c c

phát Spindt. Ngoài ra, nh c i m c a c c phát CNT hi u su t ho t ng và t s phát tri n ng th p. Chú ý, m t giá tr nh h n c a m t bán kính c c phát không nh ng có c m t di n tích phát x nh mà còn t o ra s phát x m t dòng J cao h n. N u c c phát quá nh n thì dòng phát I có th gi m vì tích c a J và A s có giá tr nh h n. Dòng phát x khác nhau i v i các nh nh n khác nhau. M t c c phát có th c n m t i n th th p trong khi c c phát khác có th c n m t i n th cao. S khác nhau v i n th ho t ng l à do s không ng nh t và làm t ng s khó kh n trong vi c i u ch nh các m c màu hi n

th.

Table 8.1	Comparison	of Spindt	emitter,	CNT	emitter and SC	Œ.
-----------	------------	-----------	----------	-----	----------------	----

Item	Spindt	CNT	SCE
Feature	Sharp conic structure	Nano-diameter of carbon tube	Nano-gap of slit
Operating voltage (V)	Few tens	Few tens to hundreds	Few tens
Major process	Conic emitter formation	CNT formation	Nano-gap formation
Key issue	Large area of evaporation	CNT activation or CNT growth rate	High gate drawn current

1) C c phát Spindt:

Nhi u lo i v t li u bao g m bán d n có th c s d ng trong c c phát x tr ng Spindt. Theo lý thuy t, c c phát tr ng nên là m t lo i v t li u v i m t i m nóng ch y cao ch u ng m t dòng cao, m t công thoát th p c cung c p s phát x là l n nh t và áp su t h i th p duy trì chân không c n thi t trong linh ki n. M t c c phát nên nh n t o ra m t i n tr ng cao áng k cho s phát x electron t i i n th th p. Hi u i n th th p s làm g m xác su t ánh th ng i n môi. B ng 2 th hi n c c phát ph bi n l à Silic, Tungsten, Molybdenum, LaB₆, Tantalum c s d ng r ng rãi trong linh ki n

Item	Si	W	Мо	LaB ₆	Ta
Melting point (°C) Work function (eV) Vapor pressure (torr)	1410 4.50 10 ⁻⁶ at 1200 °C	3410 4.50 10 ⁻¹¹ at 1800 °C	2617 4.50 7 × 10 ⁻⁷ at 1800 °C	>1500 2.66 —	2996 4.25 5×10^{-10} at 1800 °C
Reported emitter radius (Å)	<10	<200	400	_	<200

 Table 8.2
 Most common Spindt field emitters.

Trong các c c phát, Tungsten có nhi t nóng ch y cap nh t và áp su th i th p nh t trong khi Silic có bán kính phát x nh nh t. Vì Silic có th c ch t o trên c u trúc bán d n chu n ch t o các nh nh n c c phát, nó $\tilde{a}$ c nghiên c u và s d ng r ng rãi trong vi c ch t o c c phát tr ng m c dù i m nóng ch y c a nó th p và áp su t h i cao h n các v t li u khác nh W, Mo, Ta,...

Các c phát x tr ng nên nh n vì i n tr ng khác nhhau i v i hình d ng nh n và s phát x electron ph thu c m nh vào i n tr ng. C c phát nh n c ng làm cho linh ki n phát x electron t i i n th th p. Hình 8.7 ch ra m t

Figure 8.7 Typical process flow for a conic emitter.

quá trình ch['] t o m t c c phát hình nón. B c['] u tiên c a quá trình là t o catot, i n môi, và c c c ng. Sau ó bay h i tr c ti p theo tr c quay t o l p b o v, l p này có tác d ng ng n không cho h i v t li u làm c c phát không bám vào b m t c a c c c ng mà l ng ng trên l p b o v và sau này l p b o v b lo i b i thì s hi n ra b m t c c c ng. Sau khi l p b o v c t o, s bay h i d c v i tr c quay c th c hi n t o c c phát hình nón. B c cu i cùng c a quá trình này là b i l p b o v

2) C c phát CNT:

Ki u c c phát spindt (sharp cone type) $\tilde{a}$ c nghiên c u r ng rãi trong vài t p k cu i. Tuy nhiên, s b c h i s d ng trong ki u c c phát Spindt ch t o hình nón v i di n tích r ng là r t khó kh n. ó là khó kh n ch y u trong vi c duy trì các c c phát hình nón ng nh t khi m t màn hình l n c

Figure 8.8 Typical indirect approach for forming CNT emitters.

thi t k . Theo ó, s d ng m t s d ng CNT nh m t c c phát là m t ti n trình thay th Spindt c a vi c t o FED. Vài tr m nm và có th nh m t c c phát x tr ng.

Quá trình tr c ti p và gián ti p có th áp d ng ch t o c c phát CNT. Trong quá trình tr c ti p, CNT c phát tri n b ng h quang và sau ó phá v b ng m ch t n . M t cách gi i quy t c thêm vào ch t n này c a CNT là t o m t ch t th y tinh gi kim c ng (paste). M t c c phát CNT sau ó c t o b ng vi c in màn hình (screen printing) ch t th y tinh gi kim c ng ng nanocacbon (CNT paste) vào m t và sau ó làm ho t ng nó. Hình 8.8 ch ra quá trình ph bi n mà trong ó nhi t cao nh t là kho ng 450 $^{\circ}$ C. B c

u c a quá trình này là ch t o catot, i n môi, c c c ng. Quá trình ti p theo là ph l p CNT paste lên và sau ó làm ho t ng CNT (ng nanocacbon). Khi ch t CNT paste c chu n b trong quá trình riêng bi t.

Figure 8.9 Typical CVD process for forming CNT emitters.

Vì CNT h quang cao nên nó có ctobim tnhit tinh khi t không ng nh t c a CNT có th không cao. Tuy nhiên c i u khi n m t cách hi u qu vi c in màn hình và phá h y hoàn toàn s phân b l i m t cách ng u nhiên các CNT. Theo ó, quá trình tr c ti p c a vi c t o CNT с áp d ng ng nh t. Hai ph ng pháp: CVD và EPD gi i quy t v n không (electrophoretic deposition) cs d ng ch t o CNT. HÌnh 8.9 ch ra quá trình c a CVD dung ch t o CNT. Catot, i n môi và c ng ct o hình t i u tiên c a quá trình này. B c ti p theo là ng ng t ch t xúc tác, ph b c kho ng 600 ⁰C. Nhi t bi n là Fe/Ni/Co v i nhi t quá trình có th gi m b i vi c s d ng quá trình CVD plasma. Ph n ng t o CNT là $C_2H_2 \rightarrow 2C + H_2$

M c dù CVD t o ra m t CNT ng nh th n nh ng t s (t c) phát tri n ch m. Ngoài ra, EPD có th áp d ng mô quá trình thay i liên t c cho vi c t o CNT. Hình 8.10 ch ra m t c ch ng ng t c a EPD. Trong c ch ng ng t này c t trong ch t cao su hòa tan. Các CNT trong ch t cao su hòa tan c tích i n và sau ó d ch chuy n n i n c c. sau ó, CNT c ng ng t vào i n c c. Các CNT có th phát tri n tr c ti p lên b ng vi c s

Figure 8.10 Typical deposition mechanism in the EPD process.

d ng CVD ho c EPD. không ng nh t thu c b ng vi c s d ng CVD ho c EPD v t quá ng ng thu c b i ph ng pháp h quang và tinh khi t thu c là th p h n.

3) C c phát d n b m t (SCE):

Trong linh ki n SCE, m t màng PdO (palladium oxide) cs d ng nh m t c c phát và m t khe h p c nm cs d ng gi i phóng electron t b m t c a m t màng PdO. Các electron này c g i là các electron d n b m t. C u trúc c a màn hình SCE khác v i c u trúc hi n th cs d ng trong c c phát ki u Spindt và CNT. Hình 8.11 ch ra m t c u trúc ph bi n c a m t màn hình SCE mà nó th ng c g i là m t màn hình electron b m t (SED). Trong c u trúc này, electron c gi i phóng theo ph ng ngang t c c phát ncccng.mtinth c áp vào thu c electron phát x . Khe h p gi a c c c ng và catot kho ng 10 nm. Catot và c c c ng ctobngchtPt (Platium). C c phát là PdO. Màng Pt c t o b i ph ng pháp quang kh c,

trong khi màng PdO c a c c phát c ng ng t b i in phun (ink-jet printing). Hình 8.12 ch ra m t quá trình ph bi n ch t o m t SCE. B c u tiên c a quá trình này là ch t o c ng và catot. B c ti p theo là ph m t l p v t li u làm c c phát. Sau khi ph l p này hoàn thành, m t khe h p c t o ra v i các

Figure 8.11 Typical structure of a SCE display (surface electron display).

chi u c nm.

IV. Quá trình ch t o panel:

Quá trình ch t o panel liên quan n vi c ch t o t m (plate) FEA và t m phosphor và bao g m các b ph n và ki m tra tu i th , n nh. Hình 8.13 ch ra quá trình ch t o ph bi n c a vi c ch t o t m FEA. M t trong nh ng b c chính cho vi c ch t o t m FEA là ti n trình ch t o c c phát trong khi quá trình ch y u ch t o t m phosphor là quá trình ch t o các phosphor hin th màu. Quá trình ch t o và l p ráp các b ph n và kim tra n nh n s s p x p panel, s che ch n t o chân không và liên quan c tính b n, n nh.

Ba c c phát chính là Spindt, CNT, SCE. Hình 8.14 th hi n quá trình hi n th c a c c phát Spindt. Quá trình ch y u c a vi c ch t o t m FEA c mô t trong ph n tr c. i v i t m phosphor, n n en (Black Matrix -BM) là th ng

c s d ng làm t ng t s t ng ph n c a màn hình. Chú ý, RGB phosphor c ng ng t và t o trong quá trình ch t o t m phosphor. Sau ó, t m FEA và t m phosphor, sau ó các b ph n và ki m tra n nh c làm ti p theo sau và cu i cùng quá trình ch t o panel FED c hoàn thành.

Figure 8.12 Typical process flow for a SCE.

Hình 8.15 th hi n quá trình hi n th c a m t c c phát CNT. Ch t paste dd c chu n b trong m t m t b c riêng bi t. B c u tiên là chu n b ch t CNT paste, CNT c t o thành và sau ó c làm tinh khi t. Sau b c làm tinh khi t CNT, m t ch t hòa tan (solvent) và m t ch t g n (binder) th ng c thêm vào t o ch t CNT paste. i v i t m phosphor, ch t o BM t o t ng ph n c a màn hình. Sau khi ch t o BM, các b ph n và ki m tra n nh c th c hi n cu i cùng hoàn thành panel FED.

Figure 8.13 Typical process flow for a FED.

Hình 8.16 th hi n c ch hi n th c a m t SEC. Paste PdO c chu n b trong m t quá trình riêng bi t c trình bày trong hình 16. S chu n b c a uvis chunb chtn PdO. Sau ó, chthòa tan và ch t PdO paste b t c thêm vào t o ch t paste PdO. i v i quá trình t m phosphor, chtgn t ng ph n cho màn hình. victoBM là th ng c dùng làm t ng Sau khi ch t o BM, RGB phosphor c ng ng t và ch t o trong quá trình ch t o phosphor. Ch t o t m FEA, t m phosphor, các b ph n v à ki m tra n nh c th c hi n hoàn thành panel FED.

Figure 8.14 Typical process flow of FED with Spindt emitter.

In màn hình, quang kh c, in phun là 3 quá trình c b n c a vi c ch t o các l p trong quá trình FED. Gi a các quá trình chính này, in màn hình là quá trình c dùng ph bi n nh t i v i quá trình FED. Quá trình nay có th c dùng trong ch t o cactot, i n c c c ng, i n môi, l p BM và l p phosphor. Hình 17 ch ra tóm t t m t quá trình in màn hình ph bi n.

Figure 8.15 Typical process flow for FED with CNT emitter.

M t n hình, paste và máy in là ba thành ph n chính c a b c in màn hình. M t ch t paste d dàng xuyên qua m t m t n màn hình khi m t l c làm bi n c áp vào ch t paste. Tuy nhiên, hình nh c a ch t paste tr nên c ng d ng khi không có l c bi n d ng áp vào vì th nó không b khu ch tán và phân c duy trì. Sau khi ch t paste c ng ng t, nó ph i gi i cao c làm khô (dry) và nung nóng ho c tôi luy n (fire). Vi c làm khô lo i b ch t hòa tan v i kho ng trên 150 °C. Vi c tôi luy n lo i b ch t g n (binder) v à làm tan nhi t kho ng 400 ⁰C. Hình 8.18 ch ra nhi t ch y h t t i nhi t c a quá trình theo th i gian.

Khía c nh t i h n c a quá trình làm khô là không ng u làm khô t bên ngoài b m t n bên trong l i t t nh t c nh vào tâm c a l p paste. Trong quá trình tôi luy n, ch t g n ph i b lo i b h t và l c nén ph i c gi m càng nhi u càng t t.

V. Nguyên lý c b n c a FED:

Figure 8.16 Typical process flow for FED with SCE.

Hin th phát x tr ng (FED) v c b n là ng tia catôt ph ng. i n t c phát rat b m t c a v t li u catôt v à c gia t c trong chân không the o h ng anôt b ng áp vào m t i n tr ng. i n tr ng này xác nh n ng l ng ca int tib m tanôt c ph phôtpho. N ng l ng c a i n t , gi ng c s d ng kích thích l p h t phôtpho phát quang, khi tr nh trong CRT v t tr ng thai kích thích, phát ra ánh sáng nhìn th y. Dù có s gi ng nhau, song c ng có s khác nhau rõ r t gi a CRT và FED. CRT d a trên kh i, n ng, ba chi u, ng thu tinh c hút chân không có v dày ch a s i t nóng 1000°C nh ngu n i n t làm vi c liên t c và các cu n t làm l ch chùm a ch và làm sáng nh ng y u t nh riêng (pixel) trên t m int c ph phôtpho i di n v i ngu n i n t . FED bao g m hai t m thu tinh cách nhau kho ng vài milimet. M t trong các t m mang m t m ng ch t phát i n t С m riêng trong m t kho ng th i gian ng n ch khi b c x c a pixel phôtpho t ng ng t p trung vào t m anôt c kh i phát b ng i n t i u khi n. Trong FED, ch t phát i n t là t i nhi t th p h n nhi u, th m chí d i phòng. S phát x xu thi n vì i n tr ng cao và s t ng c a i n nhi t u, h n là nhi t tr ng nh th ti nh nh n và cao c a v t li u phát. Trong hình 1, ti t di n ngang lo i i t r t n gi n c a c u trúc FED, bao g m t m catôt mang ch t phát và t m anôt mang phôtpho c môt.

Th n ng W(z) c a m t i n t t i kho ng cách z t b m t catôt l à t ng c a b n thành ph n: W(z)=W_F + $-(e^2/4z) - eE$, (z > 0) (1)

Figure 8.17 Side view of screen printing.

c phát vào chân không. The nh t, he the phàm công ti giá treg nm c Fecmi, i nte có the rikh i bem televan hai, khi tengei n treng áp vào, denge a rào the thay i và xác xu temà metein teo the xuyên ng metev tern qua rào the vào chân không cao hen. Trong treng he penày, metei dòng do catôt phát ra phethu ce vào xác xu te xuyên hem, se i ne te ce nh bem te và metei terng thái.

Hình 1: Ti t di n ngang c a c u trúc FED ki u r t n gi n, bao g m m t t m catôt mang ch t phát i n t và t m anôt mang phôtpho. S hút i n t c t o nên b ng áp i n th cao V gi a catôt và anôt s d ng s a ch ma tr n. Các i n t phát ra c gia t c theo h ng anôt ph phôtpho, kích thích các pixel riêng c a v t li u phát quang do kích thích phát x ánh sáng nhìn th y.

Quan h gi a các thành ph n này có th c ánh giá t i nhi t phòng b ng bi u th c Fowler – Nordheim:

 $f(E) = 6.2 \cdot 10^{6} ((W/)^{1/2} / (W_F +)) \cdot E^2 \cdot exp(6.8.10^{7} \cdot S^{3/2} / E) (2).$

S bi n d ng c a rào th b ng t ng c ng tr ng a ph ng c s d ng t ng xác xu t xuyên h m c a i n t vào chân không, do ó t ng dòng phát x. T ng t nh v y, xác xu t phát x c t ng lên b ng cách h th p hàm công c a v t li u ch t phát. C hai nguyên t c t ng c ng phát x ã c nghiên c u trong nhi u n m qua, nh ng m u u tiên c a FED và s n ph m u tiên ã xu t hi n trên th tr ng vào n m 2000. Hình 3 mô t FED – 3D.

Hình 2: rào th b m t mà i n t chu trong kim lo i t i hai i n tr ng khác nhau $E_2 > E_1$. Rào bao g m b n thành ph n riêng bi t. Vi c xuyên h m c a i n t t tr ng thái i n t b choán t i m c Fecmi W_F t ng b ng h th p rào th t c t ng c ng i n tr ng áp vào.

Figure 8.18 Typical process temperature profile.

Hình 3: nh 3D c a FED d a trên u Sprindt. C u trúc này c s d ng b ng hãng PixTech ch t o FED nh (5 inch) cho h th ng y h c, xe h i và các ng d ng quân s . Th anôt là 500 V.

VI. c tr ng c a FED và tri n v ng:

M ts áng k chuyên gia mong r ng FED là e do 1 n nh t a v th ng tr c a LCD trong th tr ng hi n th ph ng. FED có th c xây d ng g n b ng kích th c c a màn hình LCD và có m t s u i m bên trong liên quan t i s d ng màn hình phát x phôtpho. M t u i m là không có ánh sáng n n trong FED. Vì v y, công su t tiêu th ph thu c ch y u vào n i dung nh và do ó th p h n LCD. Thêm vào ó, góc nhìn, bi u hi n màu và xu t hi n c a ng là t t h n LCD. Khi hàng ngàn ch t phát i n t nh chuv n c s n, FED có th a ch t phát c h u. Tuy nhiên, trong d ng chi u m t pixel LCD m t transistor n h ng d n n pixel và do ó làm cho màn hình vô d ng.

i v i th anôt có giá tr t 5 kV n 10 kV s kh thi c a m àn hình màu FED lên n 15 inch $\tilde{a}$ c ch ng minh. Hình 4 mô t nh m u FED có

ng chéo 33 cm (13 inch) c tri n lãm t i h i ngh hi n th thông tin (SID) n m 2000. Ngày nay c g ng nghiên c u và phát tri n quan tr ng là h ng theo xu h ng c g ng nh n d ng và xác nh n các công ngh ch t phát c a FED có th làm c, bao g m ch t phát d a trên kim c ng, ch t phát cacbon và ch t phát d a trên ng nano cacbon nhi u t ng.

Hình 4: M t SVGA – FED 13 inch c a Sony/Candescent.

Hình 5: Các lo i FED monochrome và polychrome d a trên ch t phát u Sprindt do PixTech phát tri n.

Hi n nay m t s hãng cung c p mô hình FED u tiên ra th tr ng. Trong hình 5, m t d i các FED n s c c ng nh FED màu ã c phát tri n và th tr ng hoá b ng hãng PixTech c trình bày. Nh ng hi n th này có ng chéo 5,2 inch và dày bé h n 1 cm. Chúng bao g m 320 x 240 pixel. Công su t tiêu th (50% tr ng) là bé h n 10 W và sáng có th cao b ng cd/m². Trong khi hi n th n s c là thô và th i gian s ng dùng trong th c t , thì hi n th màu v n có gi i h n v th i gian s ng do s t i i c a phôtpho và nhi m c c a u Mo trong khi ho t ng.

TÀI LI U THAM KH O

- 1. Lê V n Hi u, V t lý i n t , NXB HQG TP HCM, 2005.
- 2. inh S Hi n, i n t nano-Linh ki n và công ngh , NXB HQG TP HCM, 2005.
- 3. Jiun-Haw Lee, David N. Liu, Shin-Tson Wu, Introduction to Flat Panel Displays, John Wiley & Sons, Ltd, 2008.

Ph n III: NG PHÁT TIA X DÙNG NG NANOCACBON PHÁT X TR NG TRONG THI T B XRD/XRF NGHIÊN C U V TR

I. Gi i thi u v ng nanocacbon và các ng d ng:

1. S phát hi n và ch t o ng nanocacbon

N m 1991, ti n s Sumio Iijima m t nghiên c u viên c a công ty NEC (Nh t B n) c ng vì ni m am mê tìm hi u fullerene tình c phát hi n qua kính hi n vi i n t ng nano carbon. ng nanocarbon (g i t t: ng nano) gi ng nh m t qu m p dài v i ng kính vài nanometer (nm) và chi u dài có th dài n vài tr m micrometer (10^{-6} m) , vì v y có cái tên g i " ng nano". V i

ng kính vài nm ng nano carbon nh h n s i tóc 100 000 l n. Ch trong vòng vài n m t lúc c phát hi n, ng nano carbon cho th y có r t nhi u ng d ng th c t h n C60. C u trúc hình ng có c tính (mechanical properties) và i n tính (electrical/electronic properties) khác th ng và ã làm kinh ng c nhi u nhà khoa h c trong các c quan nghiên c u, i h c và doanh nghi p trên th gi i. ng nano có s c b n siêu vi t, d n nhi t cao (thermal conduction) và nhi u tính ch t i n t thú v. V i m t lo t c tính h p d n n y nhi u phòng nghiên c u ã ph i chuy n h ng nghiên c u t C60 sang ng nano.

Vi c ch t o ng nano có th th c hi n b ng cách phóng i n h quang (arc disc harge) ho c dùng laser (laser ablation) trên m t v t li u g c ch a carbon ho c phun v t li u n y qua m t lò nhi t 800 - 1200 °C (chemical vapour deposition, CVD). Hình thành ng carbon không ph c t p nh ng t o ra nh ng ng nano gi ng nhau cùng c tính trong nh ng t t ng h p khác nhau và sau ó tinh ch g n l c t p ch t òi h i nh ng i u ki n v n hành m t cách c c k chính xác. Tùy vào i u ki n ch t o và v t li u g c ng i ta có th t ng h p ng nano m t v (single-wall carbon nanotube, SWNT), v ôi (double-wall carbon nanotube, DWNT) và nhi u v (multi-wall carbon nanotube, MWNT). MWNT là m t t p h p c a SWNT.

ng nano carbon nhi uv (MWNT) ch p b ng kính hi n vi i n t . Kho ng cách gi a hai v là 0.34 nm và ng kính c a v ngoài cùng là 6.5 nm ng nano c Iijima phát hi n u tiên thu c lo i MWNT. Richard Smalley (Rice University) ã dùng ph ng pháp laser ch t o SWNT v i hi u su tr t cao. Ph ng pháp n y ã c th ng mãi hóa s n xu t SWMT cho công ngh . Giá cho SWNT v à DWNT tinh ch v n còn r t cao m c \$500/g. MWNT d t ng h p h n SWNT nên giá m c \$100/g. G n ây Mitsui (Nh t B n) có th s n xu t 120 t n MWNT/n m cho nhu c u công ngh v i giá \$75/kg. 2. Tính ch t và các h ng ng d ng ng nanocacbon

Ng i ta ã nh c b n (strength) và c ng (stiffness, Young's modulus) c a ng nano. K t qu thí nghi m cho th y ng nano b n h n thép 100 l n nh ng nh h n thép 6 l n. Nh v y, có th nói là ng nano là m t v t li u có c tính cao nh t so v i các v t li u ng i ta bi t t tr c n nay.

Nhóm nghiên c u c a giáo s Ray Baughman (University of Texas, M) ã phát minh ra m t quá trình xe s i ng nano cho ra s i v i c tính cao h n thép vàt ng ng v i t nh n. T nh n c bi t là m t lo i t thiên nhiên có c tính cao nh t trong các lo i t s i. Kinh nghi m cho th y m t con ru i bay v i t c cao nh t v n không bao gi làm th ng l i nh n. N u s ki n n y c phóng i vài ch c ngàn l n s i t nh n có ng kính b ng cây bút chì, s i t có th kéo ng ng l i chi c phi c 747 ang bay trên không.

c ng c a s i ng nano do nhóm Baughman làm ra ch b ng 1/10 c ng c a t ng M c dù ng nano riêng l, s i Baughman v n ch a ph i "siêu c ng" nh ng ãh n h n Kevlar v s c b n và n u i u ki n s n xu t hàng lo t cho phép nó có th thay th Kevlar dùng trong nh ng chi c áo giáp cá nhân ch ng n trong t ng lai. Quá trình xe s i c a nhóm Baughman ch ng t kh n ng ch t o s i ng nano v i nh ng c tính v mô càng lúc càng g n n c tính thang phân t. Quá trình n y ã kích ng nhi u nhóm nghiên c u khác trong cu c ch y ua ch t o ra m t lo i s i siêu c ng, siêu b n và siêu h u ích ch a t ng có trong l ch s khoa h c k thu t. V i d ng hình ng dài và c tính lý t ng, ng nano carbon c cho vào các lo i polymer t o nh ng s n ph m nano-composite. Th t ra, composite dùng nh ng ch t n có hình dài t ng c tính không ph i là nh ng gì m i l. T 6000 n m tr c nhân lo i ã tr n bùn v i r m làm g ch. nh ng vùng sâu vùng xa ng i dân v n còn dùng t sét và r m làm t ng. Hi n t i, ch t n kim lo i hay ceramic là nh ng v t li u ph bi n c dùng trong polymer t ng c ng c tính thay th kim lo i. Ng i ta tin r ng ng nano carbon s là m t ch t n "t i th ng" cho polymer nano-composite. Vài ph n tr m ng nano carbon có th gia t ng b n. dai c a polymer lên nhi u l n. Các công ty ch t o ô tô ang tri n khai polymer c ng và nano-composite cho các b ph n xe h i. c i m c a các composite n y là nh và b n ch c. Công ty ô tô GM (M) d trù s dùng 500 t n ng nano/n m trong vòng vài n m t i. M t c tính khác c a ng nano ang c kh o sát hi n nay là c tính làm gi m s c, ch ng rung. Tính ch tr t quan tr ng n y s mang n nh ng ng d ng dân s l n qu c phòng.

i n tính và c tính i n t c a ng nano $\tilde{a}$ thu hút nhi u s chú ý c a các nhà v t lý và thi t k i n t vi m ch. Nh d ng hình ng và các electron t do *pi* trong ng, các electron t do có th t i i n nh ng ít ch u s phân tán electron (g i là ballistic conduction). S phân tán electron là nguyên nhân i n tr gây ra s phát nhi t th ng th y ch t bán d n hay kim lo i. Nói m t cách khác, ng nano có kh n ng t i i n h u hi u vì ít phát nhi t.

ng nano có th t i i n mà không s phát nhi t. Nh v y, c tính t i i n không phát nhi t và kh n ng t o thành các linh ki n i n t nh diode và transistor c a ng nano kích th c phân t ch ra m th ng nghiên c u m i là nano-i n t n i ti p vai trò thu nh c a vi i n t mà silicon ang a v c tôn.

M t c tính khác c a ng nano là s phát x tr ng. Khi i n th c áp t vào m t u c a ng nano u kia s liên t c phát ra electron. ã có nhi u v t li u có c tính phát x tr ng

nh ng ng nano có thu nhành i n thu thụ, phát x trong mư thủ gian dài mà không bư n h i. Áp d ng tr c ti p c a phát x tr ng là màn hình TV và vi tính. ây là m t công ngh mang l i h ng t ô la m i n m. Màn hình m ng tinh th l ng ang thay th d n các màn hình ng tia âm c c n ng n , k nh càng. ng nano có th làm màn hình m ng h n n a, rõ nét và dùng i n c tính phát x tr ng c a ng nano cho th y kh n ng thay th m àn hình tinh th 101 n ít h n. l ng trong m t t ng laig n m c dù màn hình n y hi n r t thông d ng và ang c a chu ng. Ngoài ra, ng nano còn cho nhi u áp d ng khác ch ng h n dùng trong b c m ng (sensor) phát hi n ánh sáng, nhi t, sóng i n t ho c nh ng hóa ch t c h i v i nh v r t cao. ng nanot thân ho ck th pv i polymer d n i n bi n ch thành c b p nhân t o (artificial muscle, actuator). C b p nhân t o là m t mô ph ng c a c b p sinh v t bi n i i n n ng thành c n ng; khi có m t dòng i n ch y qua c b p s cho m t tác l c. C b p nhân t o là m t trong nh ng b ph n quan tr ng t o thành con robot ho c h th ng c i n vi mô (microelectronic mechanical system, MEMS). Nhóm nghiên c u c a giáo s Gordon Wallace và Geoff Spinks (University of Wollong ong, Úc) có nh ng thành qu n i b t trong l nh v c n y.

ng nano c ng có m t trong sinh h c. M t báo cáo khoa h c g n ây cho bi t t b ào x ng r t t ng thích (compatible) v i ng nano. ng nano c s d ng nh giàn giáo (scaffold) các t bào x ng t ng tr ng và phát tri n. Ph ng pháp n y có th tri n khai trong vi c ghép và tr li u x ng.

ng nano ang em n con ng i nhi u áp d ng th c ti n và m t cu c cách m ng khoa h c ch a t ng có bao trùm t t c m i ho t ng kinh t xã h i mà th i i m phát hi n Sumio Iijima có th ch a hình dung h t. S khám phá ng nano carbon ang làm thay i toàn di n b m t phát tri n khoa h c và công ng h c a th k 21. C tính, i n tính, s truy n nhi t và tính d n i n c bi t c a ng nano a n hàng tr m c tính h u d ng khác nhau ã kích thích vô s nghiên c u c b n a ngành c ng nh nh ng nghiên c u ng d ng t v t li u h c n i n t h c, t v t lý n y h c.

Trên ây ta ã th y c vai trò và nh ng h ng ng d ng to l n c a ng nanocacbon ã và ang i vào cu c s ng c a con ng i. Xa h n n a, ng nanocacbon còn c nghiên c u, phát tri n trong các d án nghiên c u v tr . Trong ó có d án phòng thí nghi m sao h a (Mars Science Laboratory)

II. Gi i thi u d án phòng thí nghi m sao h a:

- 1. M c tiêu:
- Tìm xem ãt ng có s s ng trên sao h a hay không?
- Kh o sát khí hâu c a sao h a
- Khosát a chtcasaoha
- Chu n b cho s b c a con ng i lên sao h a.
  - t c các m c tiêu này, thì MSL c n th c hi n 8 m c tiêu khoa h c sau:
- Xác nh tính ch t, s t n t i c a các h p ch t h u c .
- Th ng kê các ch t n n t ng c a s s ng: C, H2,N2, O2, P, S.
- Tìm ki m s hi n di n c a các quá trình sinh h c
- Kh o sát tính ch t hóa h c, ng v, th ành ph n khoáng ch t c a b m t sao h a.
- Gi i thích quá trình hình thành và bi n i các lo i á và t.
- ánh giá niên i và quá trình bi n i c a khí quy n sao h a.
- Xác nh hi n tr ng, s phân b , di chuy n c a n c và CO2
- Kh o sát các c tr ng quang ph trên b m t: b c x thiên hà, b c x v tr ...
- 2. C ut o:

Trong r t nhi u b ph n c a MSL, ta chú ý n Chemin III. Quá trình nghiên c u, phát tri n Chemin

1. Gi i thi u Chemin:

CheMin là m t thi t b XRD/XRF mini c thi t k b i trung tâm nghiên c u Ames NASA c dùng nghiên c u ch t r n c a h m t tr i nh sao h a, sao kim, m t tr ng ... CheMin thu ng th i ph XRD và XRF t ó xác nh thành ph n và phân tích nh l ng các khoáng v t trong các l p t á. T o c s nghiên c u s hình thành và phát tri n c a sao h a, ng th i tìm ki m các ti m n ng khoáng s n, n ng l ng.

Chemin d a trên m t detector CCD 2 chi u có th phân gi i c n ng l ng và không gian c a photon tia X.

2. Quá trinh nghiên c u:

Trong khi h u h t các k thu t c n cho vi c tri n khai CheMin trong không gian u kh thi, v n còn l i là ngu n tia X. ngu n phóng x không m nh cho XRD và vi c thu nh các ng tia X hi n hành b gi i h n b i thành ph n quy t nh nh t là ngu n electron. Ngu n phát x nhi t có hi u su t không cho ng tia X do nhi t hao phít a rat s i t.

M t ph ng án thay i quá trình phát ra electron là phát x tr ng, có nhi u u i m h n là phát x nhi t. ngu n phát x tr ng không òi h i nhi t phát x ra electron, có hi u su t cao h n và ít lo i khí th i h n - khí th i có th làm h ng d ng c và l m b n bia. c tính l nh c a phát x có th ng n bi n d ng nhi t c a catod cho phép h i t electron t t h n và n nh h n. Phát x tr ng có th óng ng t ngay l p t c trong quá trình ho t ng c a ng phát tia X, không c nt m ch n c h c h u h t các th nghi m dùng ng tia X phát x tr ng tr c ó u không thành công b i vì ngu n phát x nhanh chóng b phá h y b i phóng i n h quang v à phún x ion âm không th tránh c x y ra trong ng tia X. ng nanocacbon là ngu n phát c c k t t và trong s h u h t các v t li u trong các i u ki n tính ch t c , nhi t, hóa (trong môi tr ng không b ôxi hóa). ng d ng thành công c a ng phát tia X s d ng ng nanocacbon ã c báo cáo g n ây. Công v c nghiên c u hi n nay là b c u tiên phát tri n m t ng tia X h i t cao hi u su t t t cho vi c kh o sát các h ành tinh.

3. Nguyên lý phát x tr ng

Phát x tr ng là s tách electron t v t d n r n b ng i n tr ng. không gi ng phát x nhi t, phát x tr ng không c n cung c p nhi t. Tuy nhiên c n i n tr ng r t cao electron xuyên h m qua rào th b m t. khi hình d ng v t r n có d ng nh nh n, ng s c i n nhi u h n và ct ng lên. S t ng c ng hình h c này c a i n tr ng intr ng cs d ng trong ngu n phát x tr ng cho phép phát ra electron v i i n tr ng th p t d ng c a nh. mô hình c a Fowler-Nordheim cs d ng môt s phát x tr ng c bi u di n b i hình 1. dòng a vào òih i m t v t li u v i hàm làm vi c th p có d ng nh n c c i phát ra v i m t th torah stngc ng cao nh t.

T m t k thu t standpoint, ngu n phát x tr ng i n th th p c a ra có d ng m t b ng g m nhi u nh b ng Si ho c Mo phát x electron. c tính phát x c a các ngu n phát x này m nh ph thu c vào góc c a nh, và s duy tri c a các c tính phát x òi h i hình d ng nh không thay i.

Figure 1; Fowler Nordheim model of field emission from a metallic tip; typical Fowler-Nordheim plot in which field emission appears as a straight line with a negative slope. I emitted current (A), V applied voltage (V), Φ workfunction of the material (V), β field enhancement factor (non-dimensional).

Cho ng n ây, ngu n phát x tr ng không tìm th y ng d ng th c t trong ng phát tia X b i vì ngu n phát x b h y ngay l p t c b i phóng i n h quang và phún x ion âm. Ích l i v i n th c a ng tia X phát x tr ng ch có th t c v i ngu n phát x r t b n c , nhi t, hóa.

4. Ngu n phát x dùng ng nanocacbon

ng nanocachon là v tli u c ng nh t và nh n nh t c bi t n. k t qu là nó c xem là v t li u t t nh t cho catod phát x tr ng. nhi u thi t k d a trên v t li u này cho c ng dòng l n và i n th ho t ng th p.

ng nanocacbon r t b n c , nhi t, hóa h c. ng i ta ã ch ra r ng dùng m t ngu n phát x ng nanocacbon trong i u ki n chân không th p ho c phân nhóm nh phóng i n h quang gi a ngu n phát x và c c c ng không phá h y ngu n phát x nh ng ch làm gi m hi u su t c a nó. Do h s r t cao c a ng nano, di n tr ng t ng c ng gi m b t do s h h i c a nhr t ít phá h y ngu n phát x so v i nh c h c, c bi u di n trên hình 2.

Figure 2; Comparison of the damage by arcing of a micromachined tip and a nanotube ; the field enhancement at the nanotube tip is not as dramatically reduced if the emitter is physically damaged.

b n c h c cao, m t dòng cao, b n v i phóng i n h quang, và òi h i chân không th p c a ng nanocachon làm cho nh ng v t li u này tr thành ng c viên t t nh t cho ngu n phát x tr ng electron trong ng tia X mini công su t th p. c ng và th i gian s ng lâu c n cho thi t b không gian có th t c v i k thu t này.

5. Ch t o catod

Nhi u nghiên c u ã c ti n hành phát tri n ng nanocacbon. Catod ng nanocacbon nhi u c ch t o s d ng ph ng pháp l ng ng pha h i hóa h c c phát tri n NASAvách ARC. Quá trình này bao g m s phát tri n c a m t màng m ng ng nanocacbon nhi u vách trên ã l ng ng kim lo i xúc tác. Phún x chum ion cdùng lng ngm tlp m m t nhôm dày $50A^0$ sau ó là l p s t dày $100A^0$, ch t xúc tác cho ng nanocachon nhi u vách phát tri n. S phát tri n c a ng nanocacbon nhi u vách ã c nghiên c u trên nhi u khác nhau nh là Si, SiO₂ nóng ch y, mica, graphit nhi t phân c nh h ng cao, ng.

molipden c ch n cho ng d ng catod ng tia X. molipden c làm thành d ng, mài nh n b ng b t mài SiC 600 t c b m t có nhám t ng thích và trong chân không tr c khi l ng ng xúc tác. Hình d ng c a màng c i u khi n trong quá trình l ng ng b ng m t t m che. Catod c phát tri n nh m t màng hình tròn v i bán kính t 2mm n $75\mu m$.

ph xúc tác c a vào trong bu ng CVD ph n ng ch a SiO₂ v i nhi t cao. Khí Argon c dùng làm s ch bu ng trong khi nung. 750^{0} C, dòng khí etylen (99,999%) chuy n ng v i l u l ng 1000 sccm trong 10 phút. Dòng khí sau ó chuy n sang Argon và bu ng t c làm l nh.

Màng ng nanocacbon c kh o sát bang kính hi n vi i n t. Kính hi n vi i n t truy n gua TEM c dùng kh o sát c u trúc bên trong c a ng nano nhi u vách v i s liên t c c a các c bi u di n trên hình 3. Kính hi n vi i n t quét SEM l p graghit r t t t d c thành ng с ki m tra ng nano c phát tri n và c l ng bán kính, chi u dài, m t dùng c a chúng t t nh là c u trúc vi mô và v mô c a màng. Hình 4a-b ch ra c u trúc thông th ng c a màng: c nh h ng m t cách ng u nhiên, dài m t vài µm và nhi u ng cong. Các ng nanocacbon ch y d c b m t c a , hình thành vành ai và trong m t s tr ng h p ch ra nh t b m t. Hình 4c-d ch ra hai kích th c khác nhau c a màng ng nanocacbon v i các t m che khác nhau trong quá trình l ng ng.

Figure 3; Transmission electron microscopy image of CVD grown MWCNT.

Figure 4; Scanning electron microscope images of CNT cathodes grown on Mo substrate. Films density is controlled by the catalyst formulation and growth conditions (a: high density, b: low density), cathode diameter is controlled by masking during catalyst deposition (c: 2mm diameter, d: 200µm diameter)

6. c tính catod

Tính ch t phát x tr ng c a catod ng nanocacbon nhi u vách c ánh giá s d ng m t vài thi t b c bi t c phát tri n cho công trình này.

c xây d ng NASA-ARC, m t catod ng nanocacbon m t vách Trong m t d ng c с g n vào m t giá , bao ngoài là m t l p ph anod có kho ng cách i u ch nh c (hình 5). B c t trong m t bu ng chân không siêu cao cb mb ib mturbo phân t ph n ki m tra c gia c b i m t vách ch n b m khô. T t c h th ng o s phát x tr ng khô c th c hi n trong kho ng 10⁻⁸ mb. M t n v ngu n o Keithley 273 c s d ng cho vi c t vào in the cao (n 1100V) và dòng covinhy npA. The tun hoàn và vic thu the p d li u c i u khi n b i m t máy tính s d ng ph n m m Testpoin. Kho ng cách gi a catod và anod c i u ch nh chính xác n micromet v à c i u khi n quang h c thông qua c ng quan sát. Giá tr thông th ng c a khe h trong quá trình o phát x tr ng là 200, 150, 100µm ph thu c vào i n tr ng c n thi t.

Màng ng nanocacbon nhi u vách có m t d i r ng m t và c u trúc c kh o sát. Màng có dàv cn th kh i ng cao do tr ng b che ch n b i m t cao c a các ng nanocacbon m t phát x cao nh ng ít ct ng c ng), trong khi ó màng có m t th p cho th kh i (m t ng th p nh ng c ng dòng th p (t ng c ng i n tr ng t t nh ng m t phát x th p). c tìm th y cung c p các tính ch t phát x mong mu n. các d li u màng th p M td im t c bi u di n trên hình 6. S t ng nhanh c a dòng c ghi l i c a catod trên c quan sát khi intr ngl nh n 2V/µm. Khi c v theo bi u di n c a Fowler-Nordheim, d ki n cho th v các bi u hi n c a phát x tr ng. Hai ch phát x khác nhau c quan sát. Các catod có ng kính 2mm có th n dòng m t vài mA tr c khi suy gi m. Khi s suy gi m c a catod t x y ra, tính ch t phát x tr ng không m t hoàn toàn, nh ng c n i n th cao h n t dòng t ng lên ngi i h n. i u nàv xu tr ng không ch các v trí phát x b phá h y m à c thay th b i các ng nano khác trong màng. S òi h i cho s c n thi p ban u c a chúng các catod mivàs tr th ng x y ra trong d ki n phát x tr ng d xu t m t s s p x p l i các ng nanocacbon bên trong màng khi iên trong cung c p, t o cho màng m t c u hình t th n cho phát x tr ng. s s p x p này c ng c gi i thích nh m t nguyên nhân c a bi u hinbnc a catod khiho t ng trong các i u kin kh c nghi t nh là s phóng i n h quang liên t c.

ng kính catod nh h n cho th y s t ng lên áng k c a m t dòng. M t dòng có th t cl n h n lA/cm² o c v i catod có ng kính 100 μ m. Hi n t ng này òi h i s kh o sát xa h n nh ng nó c tin r ng ó là h qu c a s xuyên qua t t h n torng màng có bán kính nh h n v i m t i m phát x l n h n.

Figure 5; instrumental setup for field emission characterization.

Figure 6; Field emission data of a 2mm diam. MWCNT cathode; left: applied electric field vs current density with typical operating current in X-ray tube; right: Fowler-Nordheim plot showing two emission regimes.

Kh n ng tái sinh c a tính ch t phát x c ánh giá t i công ti liên doanh k thu t tia X oxford. S d ng m t máy c thi t k c bi t cho phép mô t c tr ng c a m t vài catod trong bu ng i n th siêu cao. Nh ng thi nghi m này c th c hi n trong m t ph ng th c èn hai c c v i kho ng cách catod anod là 475 μ m. Hình 7 cho th y phân b c a i n tr ng c n thi t

toram tdòng 100μA. (sau khi th chi n 500μA) cotrên m tdãy 125 catod vi màng có ng kính 2mm. Hu h t catod òi hi in trong the phát ra 100μA, dòng ho t ng bình thong cang tia X công su t the p. Tuy nhiên phân tán cacác giá trln. Trong khi ó, sl plikém này choám thogu nhương vi c cho ng bac chitln (ts chnlctrong có thogi vi khi no cl pb ng m tin thoga, nó l m thon choáng kohovi c cho ng iod thong m i hay ng hit siêu nh. Ng i ta hivong rog vi clàm s ch h n trong quá trình chu n b và ph ng pháp l ng ng xúc tác s phát tri n kh n ng l p l i c a ch t l ng catod. Tuy nhiên v n này có h qu r t nh trong s phát tri n c a vi c tri n khai ng không gian nh m t s l a ch n toàn di n ch n ra catod cho s t i u hóa quá trình th c hi n.

Figure 7; variation of the electric field required to extract 100 μ A from 2mm diam. MWCNT films measured on 125 cathodes in diode geometry with 475 μ m gap; cathodes were progressively ramped up to 500 μ A prior to measurements.

IV. ng phát tia X phát x tr ng mini

Ngu n phát x ng nanocacbon nhi u vách clp t trong ng tia X công su t th p С thi t k b i công ti liên doanh k thu t tia X thi t b Oxford (hình 8). Thi t k c a ng cd a trên l p v s nh trong ó l p t ngu n phát x ng nanocacbon cng n cách v i m tl i truy n qua i u ch nh dòng phát x . M c dù không c thi t k nh m t ngu n h i t siêu cao, nh ng ng này cn iv ith ukínht gi i h n kích th c c a i m phát tia X. C hình d ng ngo i c a anod ph n x và anod truy n qua u c s n xu t theo thi t k này. Hi u c > 80% (so v i ng phát x nhi t là 50%). The nghi m the i gian su t c a các ng này o s ng c a nh ng ng này ang t ng lên và ch a x y ra s h h ng. M t ng c v n hành 1,5W i v i trên 100000 xung trong 10 giây (66% chu k làm vi c) minh h a s làm vi c m nh m c a ngu n ng nanocacbon này. K thu t này clp t trong ngu n tia X mini Oxford Instruments Eclipse II, tích h p ng phát x tr ng ng nanocacbon 3W và ngu n cung c p trong m t kh i nh (160x38mm, 300g) c i u khi n b ng các ngu n acquy. Nh ng ngu n này có th th ng m i hóa trong h anod ph n x và truy n qua cho ng d ng ph tia X.

500 μm 1250 μm radius circle

Figure 8; Oxford Instruments X-ray Technology Inc. miniature field emission X-ray tube with gated MWNT 2mm diam. cathode.

Figure 9; image of the X-ray emitting spot (1276x602µm)

Trong khi catod phát x tr ng ng nanocacbon là m tb c ti n quan tr ng c a k thu t thu nh ng tia X, nh ng ngu n này không hi n di n trong t t c s c n thi t c a ng d ng XRD XRF hành tinh. Nh ng s c i ti n sau này c a hi u su t c mong it nh ng thi t k i m m i và s phát tri n nh ng hình d ng iod. S gi m c a kích th c i m n i m h i t mong mu n $<50\mu$ m c mong i t catod nh h n k th p v i vi c thi t k l i h quang h c h i t . Nguyên m u ng tia X mini siêu h i tu s c ki m tra trong n m 2004. V. K t lu n

Catod phát x tr ng d a trên màng m ng ng nanocacbon nhi u vách ã c ch t o và ki m tra trong ng tia X mini. Quá trình phát tri n ng nanocacbon b ng ph ng pháp CVD c a vào ch t o catod. ng tia X mini clp t ngu n phát x trên cho ho t ng m nh m và phát tri n hi u su t. Trong khi k thu t này c ng d ng cho ng th ng m i hóa mini cho ng d ng XRF xách tay, nh ng s phát tri n k ti p thì c n thi t làm nh ng ngu n tia X này ti n d ng h n cho thi t b nhi u x tia X trên hành tinh. K t qu ng h i tu micro s c ngh cho nhi m v c a phòng thí nghi m khoa h c sao h a và là m t ph n c a thi t b chemin XRD XRF

Kính Hi n Vi STM

N I DUNG

1	Nguyên lý c a STM	. 2
2	Cut oc a STM	. 4
3	Các ch ho t ng	. 7
4	ng d ng c a STM	. 8
5	M t s lo i máy STM	10

1 Nguyên lý c a STM

Kính hi n vi i n t xuyên h m – Scanning Tunneling Microscope (STM) ho t ng d a trên nguyên lý xuyên h m c a các i n t gi a hai c c i n khi có i n tr ng t vào

H s xuyên h m c xác nh theo công th c:

$$D \approx e^{-\frac{2a}{\hbar}\sqrt{2m(U_0 - W)}}$$

Nh v y ngay khi không có i n tr ng ngoài (không cung c p n ng l ng cho i n t h s D v n khác 0). D t l ngh ch v i a - kho ng cách gi a hai i n c c (kho ng cách gi a m u và tip) và t l thu n v i n ng l ng i n t W.

ghi hình nh tip (ho c m u) s chuy n ng còn m u (ho c tip) ng yên, lúc ó dòng i n xuyên h m s thay i (do D thay i) tùy thu c vào a hình c a b m t m u ho c tr ng thái i n t c a b m t m u.

Tip cgntrên 3 tinh th áp i n và có th d ch chu n theo 3 ph ng x, y, z khi có i n tr ng t lên g m áp i n này. Dòng tunnel ph thu c và kho ng cách tip-m u và c u trúc i n t c a m u d i u dò, nh v y hình nh t o c do giá tr dòng tunnel t o nên theo các ph ng x, y, i m nhô cao dòng I l n nh sáng, i m lõm dòng I nh sáng y u.

Dòng tunnel c bi u di n theo công th c: $I = (V_i/d)exp(-Cd\Phi^{1/2})$ $C = 10.25(eV)^{1/2} nm^{-1}$ d = 0.5 nm $\Phi - công thoát c vài eV$

Chi u c a dòng tunnel ph thu c vào th t gi a tip và m u do s ph c a hàm sóng i n t gi a chúng (có chi u t m u n tip ho c ng c l i).

Khi $V_t < 0$ cho phép nh ng i n t d ch chuy n t nh ng tr ng thái b chi m c a tip n nh ng tr ng thái còn tr ng trên b m t m u, khi $V_t > 0$ x y ra hi n t ng ng cl i.

2 CutocaSTM

2.1 H c khí

M th c khí i u khi n s ti p c n c a m u và tip n kho ng cách c n thi t tr c khi quét.

Vi c d ch chuy n tip c th c hi n b i g m áp i n. Tip c g n vào g m áp i n và có th t hi u i n th vào các c c c a áp i n th c hi n s d ch chuy n này. Ph m vi d ch chuy n có th t 0.01 Å n vài μ m.

2.2 H ch ng rung

Các ngu n dao ng bên ngoài nh h ng m nh n phân gi i c a STM. Các ngu n có th là do: rung ng tòa nhà, di chuy n c a con ng i, dao ng âm thanh,...

Yêu c u b t bu c là biên dao ng không mong mu n ph i nh h n 0.1 Å có th t o nh nguyên t .

Có nhi u ph ng pháp kh c ph c nh h ng c a các dao ng không mong mu n này:

H th ng ch ng rung trên m t trong chén chì ch a heli l ng (i v i STM s d ng trong chân không cao)

W- u dò b ng tungsten, A-giá u dò, PP-t m áp i n, F-chân , D-t m i n môi, MP-t m kim lo i, M-nam châm.

H th ng ch ng rung i v i STM làm vi c trong môi tr ng không khí (1)-H th ng ch ng rung th y l c

(2)- H th ng ch ng rung b ng lò xo.

2.3 H th ng i u khi n ph n h i

H th ng ph n h i có nhi m v gi cho kho ng cách gi a tip v à m u không i (ch cao không i) ho c gi cho dòng tunnel gi a tip-m u không i (ch dòng không i)

Dòng tunnel c chuy n thành i n áp vá so sánh v i giá tr chu n t o tín hi u vi sai, tín hi u này l i c chuy n i thành i n áp i u khi n v trí g m áp i n theo h ng z (t o hi u ch nh cho cao không i ho c d òng không i)

Ngoài nhi m v i u ch nh v trí g m áp i n tín hi u vi sai n ày c ng cl u gi nh m t hàm c a x, y t o hình nh b m t.

2.4 u dò STM

Hình nh s c nét ph thu c vào s c nh n c a u dò. Tip c ch t o b ng c t c h c, mài bóng và t m th c i n hóa. Bán kính c a tip nh h n 1000 Å.

Tip th ng c làm t W (b n ch c nh ng d n b oxy hóa) ho c Pt/Ir (tr hóa h c trong không khí và trong dumg môi)

u dò b ng tungsten

3 Các ch ho t ng

3.1 Ch dòng không i

Dòng tunnel c gi không i qua h th ng i u khi n ph n h i Feedback. Trong ch này t o hình nh b m t qua s thay i cao z c a u dò. S d ng ph m vi quét l n h n 100 Å o a hình b m t.

3.2 Ch chi u cao không i

Lúc này m ch ph n h i không ho t ng , v trí z c a tip c gi không i, hình nh t o c là do bi n thiên c a dòng tunnel. S d ng cho ph m vi quét nh h n 100 Å.

4 ng d ng c a STM

V b n a hình, t o hình nh m c t ng nguyên t cho th y s phân b s p x p c a các nguyên t c ng nh quan sát c các khuy t t t m ng. ây là m t công c h u hi u nghiên c u v t li u nano.

Si m t (100)

Hình nh 7x7 nm c a nguyên t Cs (màu) trên n n GaAs và hình nh 35x35 nm c a Cr trên n n Fe,

Ch tovtliucókích th c nano:kh c nano, l ng ng kim lo i, t m th c b ng u dòlành ng ph ng pháp h u hi u ch tocác c u trúc nano.

ng d ng nhi u trong nghiên c u v t li u sinh h c: c u trúc ADN c a sinh v t (sau khi c ph m t l p d n i n)

nh STM c a AND H n ch : do c tr ng nguyên lý STM ch s d ng c cho v t li u d n i n.

5 M t s lo i máy STM

STM chân không cao

STM nhi t th p